

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH
Parashat Vaykra– Du 14 au 18 Mars 2021

ת"סד

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Birkat Haréah'

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **la Birkat Haréah'**, la Brah'a que l'on prononce pour des senteurs. Les sources, ainsi que les lois principales de cette Halah'a seront étudiées, ainsi que le fondement de cette Brah'a si elle est une Brah'a de Néhénin ou de Chévah'.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֹא יֵאָרַע דְּבַר תִּקְלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְכָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אִמְר עַל טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבַּר הַלְכָה וְאֶשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים. אֲנִי עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רֵץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רֵץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֹאֲמַר וְאִתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִישֵׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶכְטַח בָּךְ

Programme du Dimanche

L'étude aujourd'hui est dédiée

A la Réfoua Chéléma de Juliette Bat Marcelle

1) Les sources de Birkat Haréah'

מג.

בשעת הדלה שאז יהיה נראה כקבע ופוטור אותם: כל המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים. אע"פ שגשרפו ואין עצי בשמים בעין: ועל החרם שבכל מקום. בעל הלכות גדולות לא גרים תיובתא ומשני מנא הדס וכל דדמי ליה כלומר שפיקרו לריח לאפוקי מפוחים וחפצים שאין עיקרן לריח אלא לאכול ומי שהולך בבית שיש שם בשמים ויש שם מיני בשמים שמריח בהן ומספקא ליה אי ממין עץ אי ממין אדמה הוא יש מפרשים שמברך שהכל נהיה דגברו דעל כולן אס בך שהכל ילא והרב רבינו משה מקולי היה אומר שיברך בורא מיני בשמים: **משחא בבישא.** פי' ר"ח שמענו מרבותינו שכונשין שומשמן וורד ועצי בשמים זמן מרובה וקולטין השומשמן ריח של בשמים וסוחטים וטוחנים אותם ויש זו ריח של בשמים ומשחא טחינא קרויב לטחינתו נותנים עליהם עצי בשמים ואינו קולט כל כך הריח: שמן

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

לעצמו לאחר המזון אחד מברך לכולם אמר להם הואיל ואין בית הבליעה פנוי: והוא אומר על המוגמר כו': מדקתני והוא אומר על המוגמר מכלל דאיכא עדיף מיניה וואמאי הואיל והוא נטל ידיו ואתחלה באחרונה מסייע ליה לרב דאמר רב חייא בר אשי אמר רב הנוטל ידיו תחלה באחרונה הוא מזומן לברכה רב ורבי חייא הוו יתבי קמיה דרבי בסעודתא א"ל רבי לרב קום משי ירך חזייה דהוה מרתת אמר ליה רבי חייא ובר פחת עיין בברכת מזונא קאמר לך: אמר רבי זורא אמר רבא בר ירמיה ימאימתי מברכין על הריח משתעלה תמרתו א"ל רבי זורא לרבא בר ירמיה והא לא קא ארת אמר ליה ולמעמך המוציא לחם מן הארץ דמברך והא לא אכל אלא דעתיה למיכל הכא נמי דעתיה לארוחי אמר רבי חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי הכל המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים חוץ ומושק שמן חיה הוא שמברכין עליו בורא מיני בשמים מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון של בית רבי ועל אפרסמון

ידיו תחלה הוא מברך: על הריח. של מוגמר: סמרו. קיטור העשן שמתמר ועולה: הא לא ארת. לא הריח בו עדיין ולא נהנה: מברכין עליהן בורא עצי בשמים. ואע"פ שגשרף ואינו בעין אלא שהמימור עולה: חוץ ממושק. מושג"א בלע"ז: שהוא מן חיה. מן הרעי של חיה: מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון. שהעץ עלמנו נא לפנינו: של בית רבי ושל בית קיסר. נקט הני משום שאינו מזוי אלא בבית מלכים ובעלי גדולה: ועל הסדס שכלל מקום. וה"ה לכל הדומה להם שהעץ עלמנו מריח בלא שרפה אלא דהדס שביח ודברו חכמים צהווה בכל מקום. ומוגמר לא מברכין אלא בורא מיני בשמים: משחא דאפרסמא מאי מברכין. על ריחו: שמן ארלנו. שהיה גדל ביריחו ועל שם הריח היתה נקראת יריחו. והוא פנג האמור בספר יחזקאל (ס) יהודה וא"י המה רוכלך בחיטי מנית ופנג כך ראיתי בספר יוסף בן גוריון: בר מיניה דרב יהודה. אל תביא לי ראיה מדבריו זו: כשרתא. קושט: משחא כבישא. שמן שבו טמון הקושט והשמן מריח מן הכושם שנמוכו: לא. הואיל ואין נראה לעינינו אלא השמן: משחא טחינא. שטחנו זו כשרתא: סמלק

של בית קיסר ועל החרם שבכל מקום תיובתא אמר ליה רב חסדא לרב יצחק האי משחא דאפרסמון מאי מברכין עלויה א"ל הכי אמר רב יהודה בורא שמן ארצנו א"ל בר מיניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל לכולי עלמא מאי א"ל הכי אמר רבי יוחנן בורא שמן ערב אמר ר' אדא בר אהבה האי כשרתא מברכין עלויה בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא לא ורב כהנא אמר אפילו משחא טחינא לא נהרדעי אמרי אפי' משחא טחינא

מג: כיצד מברכין פרק שישי ברכות

שמן והדרם. האי שמן להריח הוא דלוי להעביר והזוהמא הא אמרינן בפרק אלו דברים (לקמן ג.) דלין מברכין עליו: **הבי** אמר רבא הלכתא כבית הלל ולא היא לאשתמושי נפשיה הוא דקא עבדי. כך כמובן בספרים שלנו ובפירוש רש"י אבל רב אלפס פסק כרבא משמע שלא היה גורם בספרו ולא היה וכו':

האי מאן דמורה באתרוגא וחבוש' מברך וכו'. ודוקא כשמריח בהם אבל אם נא לאכול מהם אין לברך ברכת ריח כי אם ברכת אכילה: באוכלי

אמר רב גידל אמר רב האי *סמלק מברכין עלויה בורא עצי בשמים אמר רב הננאל אמר רב הני *חלפי דימא מברכין עלייהו בורא עצי בשמים אמר רב זוטרא מאי קראה יהויא העלתם הגנה ותטמנם בפשתי העין *^א(רב משרשיא אמר) האי *גרקום דגנוניתא מברכין עלויה בורא עצי בשמים דברא בורא עשבי בשמים אמר רב ששת הני *סיגלי מברכין עלייהו בורא עשבי בשמים אמר רב זוטרא *האי מאן דמורה באתרוגא או בחבושא אומר ברוך שנתן ריח טוב בפירות אמר רב יהודה *האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב *מנין שמברכין על הריח שנאמר *כל הנשמה תהלל יה איהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עתידים *בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר *ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון: ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב

פמלק. יסמ"ין קורין לו כלסון ישמעאל * והוא מין עשב שיש בו שלש שורות של עלין זו למעלה מזו ושלשה עלין לכל שורה: **חלפי דימא.** כוסם שקורין לשפ"ג והוא שכולת נרד ועשוי כעין גבעולי פשתן *^א דאשכחן גבעולין דאיקרי עץ: גרקום. חבללת השרון בה"ג: דגנוניתא. הגדל בגינה: סיגלי. ויול"ש בלע"ז: חבושין. קודוני"ש בלע"ז: להסנאות. ליהנות: כלבנון. שמריחין עליו ופרחיו: יפה לו אומנסו. ואפי' בורסי נאה לו אומנסו בעיניו ועשה הקדוש ב"ה כן שלא יחסר העולם אומנסו: קורא. כך הגדל דקל מלה אותו לחור והוא יגלגל בלשפה שזו היא אומנסו: אבוקא. כשני בני אדם. לענין היו"ט בלילה דלמר מרש' אל יא' אדם יחדי בלילה: וירח כשלשה. ויש חלוק בין שנים לשלשה כדלקמן: לאחד נראה. השד ומזיקו: היא מולאם והיא שלשה וכו'. ואילו בהדיא לא אמרה אלו הסומנים של יהודה הם ולו אני הרה אלא לאיש אשר אלה לו אנכי הרה אם יודה יודה ואם לאו אשרף ולא אלכין פניו: שמן ודרם. כסוף הסעודה

Les mots du jour à apprendre :

Depuis quand	מֵאִמְתַּי
Selon ton avis	לְטַעְמִיךָ
Son intention Sa pensée	דַּעְתָּיהָ

Programme du Lundi

L'étude aujourd'hui est dédiée

A la Réfoua Chéléma de Juliette Bat Marcelle

2. Birkat Haréah sur une senteur dont la source n'existe plus

a. Souguia de Mougmar

Voir les Rachi et Tosfot sur la Guemarra, comparer avec l'avis du Raah :

רש"י ד"ה מברכין עליהן וכו' ותוספות ד"ה כל המוגמרות וכו'

חידושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין (הובא בריטב"א)

אמר ר' זירא אמר רבה בר ר' ירמיה מאימתי מברך על המוגמר משתעלה תמרתו. פי' כיון שהתחיל לתמר דהינו קיטור העשן שמתמר ועולה ביושר כמו הדקל חייב לברך בעוד שעקרו קיים ועד שלא יכלה עקרו, דאחר שעקרו כלה ליכא ברכה כיון דאין לו עקר, ומכיון שהתחיל לתמר מברך ואף על גב דלא ארח אכתי, דומיא דהמוציא דמברך מקמי דאכל

b. Souguia des huiles parfumées

Pouvez-vous énumérer les différentes Chitot présentées dans les Richonim ?

חידושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

וכושרתא ומשחא כבישא ומשחא טחינה כלהו מברכי עליהו בורא עצי בשמים. פי' עץ בשם ונותנין אותו בשמן ולאחר זמן ריחו נודף מברכין עליה בורא עצי בשמים, שעקרו קיים שהעץ בתוכו, ומשחא כבישא הוא שחותכין עצי בשמים חתיכות קטנות ועומדות בשמן וריחן נודף מתוכו, ועל שם שהם כבושים לתוכו נקרא משחא כבישא, כעין לשון כבשין בחומץ על שם שכבושין לתוכו, ומשחא טחינה הוא שנשחקו עצי בשמים לגמרי והם בתוך השמן, ובכולן מברכין בורא עצי בשמים דעקרו קיים חשבינן ליה, ושמעין מינה לכולי עלמא דכל היכא שסיננו אותו ואין שם כלום מן הבשמים אין מברכין עליו כלומר על ריחו אלא בורא שמן ערב כמשחא דאפרסמא

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן לו

ומשחא דאפרסמון מברכין עליה בורא שמן ערב כשרתא ומשחא כבישא ומשחא טחינה כולהו מברכין עלייהו ב"ע בשמים פי' בערוך כשרתא עיקרו שמן ומערבין בו כמה מינים מעצי בשמים שמכשיר אותו מעשה רוקח מפוטם ומברכין עליו ב"ע בשמים וכתב הראב"ד ז"ל דווקא כשהעצים בתוכו אבל אם הוציא משם העצים אין מברכין עליו אלא בורא מיני בשמים ואם היו מעורבים בתוכו עצי בשמים ועשבי בשמים מברך בורא מיני בשמים שברכת מיני בשמים כוללת הכל

טור אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רטז

[...] ולכולי עלמא בעינן שיהא עיקרן קיים קצת הלכך אם סיננו אותו ואין בו כלום מהבשמים י"א שאין מברכין על ריחו אלא בורא שמן ערב כמו על האפרסמון וי"א שאין מברכין עליו כלל שאין עריבות זו ממינו אלא שקולט אותו מדבר אחר הוי כריח שאין לו עיקר ואין מברכין עליו כיון שאינו מגופו של שמן [...]

Les mots du jour à apprendre :

Manger	לְמַכֵּל
Sentir	לְאַרְוִחֵי
Encens	מְגָמֵר

Programme du Mardi

L'étude aujourd'hui est dédiée

A la Réfoua Chéléma de Juliette Bat Marcelle

Psaq Halah'a :

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רטז סעיף ו

שמן שבשמו כמו שמן המשחה, אם בעצי בשמים, מברך בורא עצי בשמים; ואם בעשבי בשמים, מברך בורא עשבי בשמים; ואם היו בו עצים ועשבים, מברך בורא מיני בשמים; ואם סיננו והוציא ממנו הבשמים, יש אומרים שמברך בורא שמן ערב, וי"א שאינו מברך עליו כלל, דהוי ריח שאין לו עיקר; וכיון שספק הוא, נכון ליזהר מלהריח בו

כף החיים סי' ר"י אות לג

באונק עובק הנשאף בנחירים שיש שמעורבין בו בשמים או מי אזהאר וכדומה הנק"מ ח"א סימן ק"א ג'ד שלא לצדק והרב המני"ח שם כתב דר"א מי שסיה נזהר לצדק על איזה ריח טוב שהייב לצדק וטוב שואף ועלה עשן צאפו יעו"ש והב"ד המחבר"ר אית ו' וכהב דהמנהג שלא לצדק יעו"ש :

3. Fondement de la Birkat Haréah : Néhénin ou Chévah'

צל"ח מסכת ברכות דף מג עמוד ב

מנין שמברכין על הריח וכו'. הא ודאי שזה אסמכתא בעלמא ואין שום ברכה מברכת הנהנין דאורייתא חוץ מברכת המזון, ולקצת פוסקים גם ברכה מעין שלש, אבל שאר ברכות הם מדרבנן. וכבר אמרו בריש פרקין [ל"ה ע"א] שסברא הוא שאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה, וא"כ כיון שגם מריח נהנה ממנו מהי תיתי ישתנה משאר הנאות ששואל מנין שמברכין על הריח. ונראה משום דברישי פרקין שנינו תנו רבנן אסור לאדם שיהנה מעוה"ז בלא ברכה וכל הנהנה מעוה"ז בלא ברכה מעל, עיין שם. והרי קי"ל [פסחים כ"ו ע"א] דקול ומראה וריח אין בהם משום מעילה, לכך שאל מנין שמברכין על הריח, שהיה מקום לומר כיון שאפילו בקדשי שמים ממש אין בהם מעילה מן התורה רק איסורא דרבנן, לא תיקנו ברכה על זה, וקא משמע לן אסמכתא מקרא דכל הנשמה וגו', שגם בזה תיקנו ברכה

Les mots du jour à apprendre :

Animal	חַיָּה
Huile	מְשֻׁחָא
Cher, plaisant	חֶבֶבָא

Programme du Mercredi

L'étude aujourd'hui est dédiée

A la Réfoua Chéléma de Juliette Bat Marcelle

Suite

ציונים	כלל ה ז	לתורה
<p>כלל ז) בברכות (דף מ"ג ע"ב) מניין שמברכין על הריח שנאמר כל הנשמה תהלל וגו' איוו דבר שהנשמה נהנה ממנו ואין הגוף נהנה ממנו היו אומר זה הריח וקשה דאיוו ה"א ה"ו לפטור מברכה והא אכור ליהנות משוה"ז בלא ברכה והנה בספר ל"ה שם תי' דהא דאכור ליהנות משוה"ז בלא ברכה היינו משום מעילה וכדאיתא בברכות (דף ל"ה ע"א) דכל דבר הוי קדשי שמים קודם הברכה שנא' לד' הארץ ומלואה והברכה מתירטו יעו"ש וק"י"ל בפסחים (דף כ"ז ע"א) דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה וע"כ שפיר ה"א שיהי' ריח פטור מברכה עכ"ר הל"ה ז"ל. ולענ"ד יש בזה נפקותא לדינא מרא דהא דכ' המהרש"א ריש ערבי פסחים דהא דספק ברכות להקל לא שייך אלא בברכת המזות דהברכות אינן מעכבות אבל בברכת הנהנין דאכור ליהנות משוה"ז בלא ברכה לא הוי חשש ברכה לבטלה אם יברך מספק דכיון דאם לא יברך יהי' אכור לו ליהנות לא חשיב לבטלה עש"ה וא"כ בריח דלא הוי משום מתיר כיון דריח אין בו משום מעילה ורק חיוב גרידא איכא מקרא דכל הנשמה וגו' אי"כ שוב ספיקו להקל וא"כ בברכה הריח חלוק לענין זה משאר ברכות הנהנין ודו"ק [ואולם [...]</p>	<p>ודנה לפי יברי הראש הגיל אי"כ בריח דאיוו מטעם מתיר וכנ"ל שפיר מוליא את חבריו אפי' שאין המברך מריח ואולם באמת סברא הג"ל הנראית מדברי הראש הג"ל תמוה מהא דאמר ב"ה שם דברכת המוליא דמלה וברכה היין דקידוש יכול להוליא אפי' כשילא ע"ש ולסברא הג"ל מאי שנא אבל לרש"י ביחא דכיון דמוכרח ליהנות מלד המזנה שוב גם על ברכת הנהנין יש ערבות ושפיר מוליא [וראיתי בר"ן מגילה פ' הקורח [...]</p>	<p>ועוד יש נפקותא בהא דברכת הרי"ז איננה מטעם מתיר לפמ"ש בהגהות אשר"י בפ"ק דברכות סי' י"ד וז"ל וכל היכא דלא בינד מקמי דמטה מברך אהא ימזנה ויולא ידי מוכטו אנו בטמיה דאכור ליהנות משוה"ז בלא ברכה וכיון דעבר ואכל והגיע ברכה אחרונה הואיל ואידחי אידחי עכ"ל והנה ממש' אכן בסעודה דאכור ט"י נראה דכוונתו דכיון דברכה הנהנין מטעם מתיר הוא ע"כ אין בכחה להחיר איסור למפרע :</p>
<p>לקולא ודו"ק] ועוד יש נפקותא בהא דברכת הריח איננה ברכה מתיר לפמ"ש הראש בברכות פרק ג' שאכלו סי' כ"א וז"ל כדאמר ב"ה טו' בכל הברכות כולן אף על פי שילא מוליא חוץ מברכת הלחם וברכת היין ושעמא משום דכל ישראל ערבים זה לזה ומיהו ברכת הלחם והיין שחוי"ס ליהנות משוה"ז בלא ברכה ואכור ליהנות משוה"ז בלא ברכה אינו מוליא א"כ לדידן לה המברך עכ"ל. נראה דהוא ז"ל אינו מפרש הטעם בהא דברכת הלחם טו' אינו מוליא כרש"י סוף ראייה ב"ד שכ' דכיון דאי בעי לא ליתיהני ולא ליברך לכן אין טאן ערבות ע"ש רק מלשון הראש ז"ל נראה דמפרש דכיון דברכת הנהנין הוא מטעם מתיר אין בברכתו כח להחיר הקדש ואיסור דחבירו ואם שלפ"ז ל"ע מדוע כשגריך לה המברך מוליא ול"ל דהוא מטעם מ"ג דמנו דמתיר הקדש דיד' מתיר גם דחבירו משא"כ שיעיל דיבורו להחיר הקדש חבירו לכד ליה אין לו א"כ :</p>		

Les mots du jour à apprendre :

Tout le monde	כְּלֵי עֲלָמָא
Pilé	טְחִינָא
Voit	חִזִּי

Programme du Jeudi

L'étude aujourd'hui est dédiée

A la Réfoua Chéléma de Juliette Bat Marcelle

5. Odorants faits pour des ensens

אלו דברים פרק שמיני ברכות נג.

בבית המדרש מפני בטול בית המדרש: אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של מתים: מ"ט נר לכבוד הוא דעבידא בשמים לעבורי ריחא הוא דעבידי אמר רב יהודה אמר רב כל שמוציאין לפניו ביום ובלילה אין מברכין עליו וכל שאין מוציאין לפניו אלא בלילה מברכין עליו אמר רב הונא בשמים של בית הכסא ושמן העשוי להעביר את הזוהמא אין מברכין עליו למימרא דכל היכא דלאו לריחא עבידא לא מברכין עלויה מיתיבי "הנכנס לחנותו של בשם והריח ריח אפילו ישב שם כל היום כלו אינו מברך אלא פעם אחד נכנס ויצא נכנס ויצא מברך על כל פעם ופעם והא הכא דלאו לריחא הוא דעבידא וקמברך אין לריחא נמי הוא דעבידא כי היכי דנירחו אינשי וניתו ונזבון מיניה תנו רבנן "היה מהלך חוץ לדרך והריח ריח אם רוב עובדי כוכבים אינו מברך אם רוב ישראל מברך רבי יוסי אומר אפי' רוב ישראל נמי אינו מברך מפני שבנות ישראל מקמרות לכשפים אמו כולוהו לכשפים מקמין ה"ל מיעוטא לכשפים ומיעוטא נמי לגמר את הכלים אשתכח רובא דלאו לריחא עביד וכל רובא דלאו לריחא עביד לא מברך אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן המהלך בערבי שבתות בטבריא ובמוצאי שבתות בצפורי והריח ריח אינו מברך מפני שחוקתו אינו עשוי אלא לגמר בו את הכלים תנו רבנן היה מהלך בשוק של עכו"ם נתרצה להריח הרי זה חוטא: ואין

דאיכא חונא. ואיכא סהלא שהמון יוכל ללכול לאורה אין מברכין על הנר שלא להאיר הדליקה אלא לכבוד אדם חשוב: מפני בטול בית המדרש. שזמן שאחד מברך לכולם הם נריכיס לשמוק מגרסתם כדי שיחכונו כולם וישמעו אליו ויענו אמן: מרפא. לאדם המתעטש * שרגילים לומר אסותא: נר לכבוד. המנת עבידא: בשמים עבידי לעבורי ריחא. דסרחונו של מת עבידי ולא להריח: כל מת שהוא חשוב להוציא לפניו נר ביום אם הוציאו בלילה במוצאי שבת לקבורה אין מברכין על אותו נר דלכבוד עבידא ולא להאיר: וכל מת שאינו חשוב להוציא נר לפניו ביום אלא בלילה מברכין עליו אם הוציאו במוצאי שבת לקבורה: מברכין עליו. דלהאיר עבידא: בשמים. שמוליך אדם אקטניס לבית הכסא להעביר ממנו ריח רע של בהכ"ס אין מברכין עליו:

ושמן העשוי להעביר את הזוהמא. שמציאים בסוף הסעודה לסוך ידיים מזוהמות והוא מבושם בשמים: אין מברכין עליו. בורא עלי בשמים אלא בורא שמן ערב מברכין אם שמן של אפרסקמון הוא. והא דאמר כביד מברכין (נשל דף מג.) האי משחא כבישא וטחינא מברכין עליו בע"כ לא בבא בתוך הסעודה קאמר אלא בבא להריח: לגמר את הכלים. לבשם בעשנו את הבגדים: בעבריא. היו רגילים לגמר ערבי שבתות ובצפורי במו"ש:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן ר"ז סעיף ב

אין מברכין על הריח, אלא אם כן נעשה להריח; הילכך אין מברכין על בשמים של מתים הנתונים למעלה מהמטה, שאינם אלא להעביר סרחונו של מת, אבל נתונים למטה, מברכין, שאני אומר: לכבוד החיים הם עשויים; וכן אין מברכין על בשמים של בהכ"ס ולא על שמן העשוי להעביר את הזוהמא

משנה ברורה סימן ר"ז ס"ק י

על בשמים של בהכ"ס - שמוליך איסטניס לביה"כ להעביר הריח רע [טו] אם הולך אדם ומריח מרחוק ריח בשמים אלו א"צ לברך כיון דבעלים לא עשאום אלא להעביר הר"ר [טז] ואפילו במתכוין להריח נמי אין מברך

שער הציון סימן רי"ז ס"ק טז

כן כתב בהדיא בשיטה מקובצת פרק אלו דברים וכן כתבו מגן אברהם והגר"א. ועיין בפרי מגדים שמצדד דבזה אפילו נוטל אדם אחד כדי להריח בו נמי אינו מברך, וגרע מאתרוג דגם כן סתמא לא להריח קאי, ואפילו הכי אם נוטלו כדי להריח מברך, משום דבזה נעשה לכתחלה בפירוש להעביר הסרחון ולא להריח, גרע טפי, ומכל מקום לא ברירא ליה כל כך דבר זה, עיין שם, ועיין לקמן בסימן רצ"ו סעיף ו' ורצ"ז סעיף ב', ומשמע דאינו מברך

Les mots du jour à apprendre :

Bien	טוב
Pour dire	לְמִימָרָא
Sorcellerie	קְשָׁפִים

Bon Limoud sur Matmidim !

הלכות ברכת הבשמים סימן ריז

קלב באר הגור"ה

ריז ברכת הבשמים והמוגמר. ובו ח' סעיפים:

א נכתב נג ב טור
והמדרג
ר"מ מוטנטורג

א * (א) הנכנס לחנותו של בושם שיש בו מיני בשמים (ב) מברך (א) בורא מיני בשמים ישב שם כל היום אינו מברך (ד) אלא אחת (ה) נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך על כל פעם ידוקא שלא היה דעתו לחזור אבל (ו) היה דעתו (ז) לחזור (ג) לא יברך: ב אין מברכין על הריח אלא אם כן

באר היטב

(א) זמ"ב. דוקא אם נתכוין להריח אבל אם לא נתכוין להריח פטור ומש"ה יחא דלא אמר המוכר בשמים חייב לברך בכל פעם שעוסק בהם אלא ודאי דפטור כיון שלא נתכוין להריח והריח משנה ברורה

א (א) הנכנס לחנותו וכו'. ואף דמ"ב מצו"ר דענין שיהא נעשה הנושם להריח וזה הלא כינס סחורתו בחנותו רק למכור באמת גם כזה נקרא עשוי להריח דניחא ליה שיריחו אנשים ריח הנושם ויבואו לקנות ממנו [גמרא] ולפ"ז אם מונחים בשמים (א) נחדרו של חנוני הנושם ולא בחנותו [דהיינו שאין מונחים בפומבי במקום שמצי יולאים ונכנסים] דהתם לא עבדא לריחא או אפילו אם נתכוין הנכנס שם להריח בהם א"ל לברך (ב) אם לא שנטלו * צדו להריח זו אותה נטילה משוה לו עבדא לריחא וצריך לברך: (ב) מברך. יש (ג) אומרים דדוקא במתכוין להריח אבל באינו מתכוין אלא שהריח בא מאתו ונהנה מזה אינו מברך (ד) אלא רבים חולקים ע"ז וס"ל דאפילו אינו מריח במתכוין כיון שהבשמים נעשים כדי להריח בהם והוא נהנה מברך: (ג) בורא מיני בשמים. משום שחנותו של בשמים נמצאים בו עני ועשבי בשמים לפיכך מברך מיני בשמים ול"ד להא דלעיל סימן רט"ז ס"י דאם היו לפניו עני ועשבי דמברך על כל אחד ברכה הראויה לו התם שמיני שמיני לפניו שנים או שלשה מינים ונטול צדו מכל מין צפ"ע להריחו לפיכך מברך אכל מין צפ"ע משא"כ הכא שאינו נוטל צדו שום צדו אלא כשנכנס עולה לו ריח מן כמה מיני בשמים כחמת לפיכך מברך ברכה כוללת [אחרונים]: (ד) אלא אחת. ולא נ"מ בזה (ה) אם הסיח דעתו או לא כיון שהריח עולה לו מדייר כ"ו שהוא יושב בחנותו. ובעל חנות גופיה נמי (ו) פעם ראשון שצדק יוס שניכנס לחנותו צריך לברך עליו לפי שנהנה מריח ותו לא ואפילו נכנס ויוצא דהא דעתו לחזור שוב לחנותו וכלקמיה (ו) ויש אחרונים שסוברין שאפילו צפ"ע ראשון שניכנס לחנותו א"ל לברך וע"כ טוב שיכוין להריח ואז לכו"ע יהיה צריך לברך צפ"ע ראשון: (ה) נכנס ויוצא וכו'. וכ"כ כשהלך לחנות של נושם אחר (ח) וצדאי צריך לברך שם פעם אחרת: (ו) היה דעתו לחזור. ודוקא כשהיה (ט) דעתו לחזור מיד. אגודות בשמים שמונחים על השלחן להריח בהם אם נוטלו פעם אחד להריח בו ומברך עליו וחוזר ומניחו על השלחן (י) אם היה דעתו לחזור ולהריח בו א"ל לברך עליהם כשחוזר ומריח בהם ואפילו יצא מביתו ודעתו לחזור מיד (יא) א"ל לברך עליהם כיון שהיה דעתו מתחלה להריח בהם בכל שעה ואם הלך לעסקיו או להתפלל צה"כ"ג הוא הפסק וצריך לברך שנית: (ז) לא יברך. ואפילו כשחוזר ומריח (ז) צבשמים אחרים

מתרגם: צ"ח מרקחת

שער הציון

(א) מ"א ע"ש ופשוט דכונתו הוא כמו שצ"ח צ"ח דאירי נחדרו של חנוני המזויק הבשמים לסחורה דהיינו להוסיף אח"כ לחנותו למכרם דאי מיירי צבשה"ב המזויק בשמים נחדרו כדי ליהנות מריחם דאז צדאי אע"ג דאינו חנות ולא שייך בזה דניחא ליה דירחי אנשי אפי"ה אם נכנס אדם אחד בביתו ומריח צדאי צריך לברך עליו כיון שבשמים אלו נעשו לריח עכ"פ וכדמוכח בש"ס מהא דמהלך חוץ לברך ומהא דמהלך בערבי צבשות צבצבא ע"ש ולא צענין הא סבא דלריחא עבדא כי היכי דנרחי אנשי אלא גבי חנוני דההוא גבירא לא קנה הבשמים כדי שיריחו אלא לסחורה ומש"ה צבי הגמרא לברך דניחא ליה דנרחי אינשי ומשום דאי לא"ה הו"ל כדבר שאין עשוי להריח שאין מברכין עליו: (ב) פמ"ג ודעה"ה ופשוט דה"ה צבל הנושם גופיה כשהבשמים עדיין מונחים נחדרו אם לוקחם צדו כדי להריח בהם לצורך לברך דהא יחד אותם כעת לריח ולא נפסלו צמה שהביאם מתחלה לסחורה אלא לענין לברך עליהם כשהריח עולה מאליהם ולא צדאפן זה: (ג) כן כתב הט"ז ושמן"ה רוקח וכן מצדד צב"ח ע"ש וכן העמיק הח"א והיד הקטנה: (ד) ה"ב"ח וא"ר ונהר שלום ובי"ח מאיר ומגן גבורים בשם שניה"ג וכן הסכים צפ"ר ישועות יעקב וצד"ה"ה נומה שהוכיחו ממ"א"ה צבקה"ה לאו ראיה היא לפי מה שביארתי כונתו למעלה"ה ע"ש] וכתבו דלא דמי להא דלעיל סימן רט"ז ס"ב דהתם שהוא פרי ועיקרו לאו לריחא כ"ו שלא נטלו צדו כדי להריח בו לא חשיבא משא"כ הכא צבשמים גמורים דעומדים רק לריח כיון שמעליהם ריח טוב ונהנה מהריח סגי וכן משמע קצת מהרא"ש פי' אלו דברים דקמקשה מהיחא דלחורו על הא דבשמים של מחים ומיפוק ליה דלא נתכוין להריח א"ו דלפי הס"ד דלא צענין שיהא עבדא לריח כיון שנהנה אף שלא נתכוין להריח צריך לברך וממילא לפי המסקנא די צמה שנהנה מהריח דעבדא לריח אמנם לפי מה שפירשתי לעיל"ה כונת הרא"ש אין ראיה מהרא"ש דוק כי קצתו וכן מוכח להדיא בהרא"ה לברכות ובשיטה מקובלת פרק כ"ד מברכין שכתבו שם דהיכא שאינו מתכוין להריח אע"פ שמתחיל ונהנה אינו מברך אלא צמדי דעבד לריחא ע"ש הרי דצמדי דעבד לריחא כיון שנהנה מהריח מברך וכן משמע מדברי מהר"ם חלאווה בסוגיא דהגהה הבאה לו לאדם צב"ח ע"ש צד"ה איכא דאמרי: (ה) פמ"ג זמ"ב ע"ש שכתב דגם הט"ז מודה בזה: (ו) לפי דעת האחרונים שחולקים על הט"ז [דלע"ז אין בעל חנות צריך לברך כלל כיון שאין מתכוין להריח] וכן הסכים צמגן גבורים וישועות יעקב: (ז) נהר שלום דאף לדין דחולקים על הט"ז ומברכין אפילו צבל כונה להריח כיון שנהנה הוא מהריח מ"מ החנוני עצמו א"ל לברך וסברתו נראה דנאי דאמרינן גבי חנוני יחא ליה דנרחי אינשי ולימי ולינצניה מניה מ"מ לדידיה גופא צדאי לאו לריחא עבדא אלא לסחורה ולהכי כ"ו שאין מריח במתכוין א"ל לברך ומשאר אחרונים לא משמע כן: (ח) א"ר ודעה"ה: (ט) מ"א וא"ר ונה"ש צמיתן תרל"ט וכ"כ צפ"ר אבי העזרי הצלכות צבכות ע"ש: (י) דה"ח צבש הפמ"ג ומשמע דאם הסיח דעתו ואח"כ רוצה להריח צריך לברך פעם אחרת ואינו דומה למה שכתבנו זמ"ב ריש אות ד' דהתם כיון שהריח עולה מדייר הוא כלל הסיח דעתו: (יא) אף דצפ"מ"ג מסתפק בזה ע"ש הוא ס"ל להקל ומשמע מדעה"ה דס"ל דהיפח הדעת גרע מקחם יצאה לחוץ: (יב) כמירון השני צמג"א וכמסקנת הגר"א וכ"כ זמ"ב. ומ"מ אפשר דאם נוטל צדו כדי להריח בהם ומתחלה לא היה מיינבר לו הריח גם למירון השני צריך לברך דהנטיילה נחשב כמעשה:

הגהות ותיקונים: (א) ומעשה רוקח פ"ט מה"ב ה"ה: (ב) בסי' רט"ז: (ג) בבה"ל ס"י רט"ז ס"ב ד"ה ולא נתכוין:

ליקוטי דברי הרב: (א) ובסידור סדר ברכת הנהנין פרק י"א הלכה י' כתב: וכן המוכר מברך בפעם הראשונה שנכנס ונהנה מהריח.

הלכות ברכת הבשמים סימן ריז

נעשה להריח יהילכך אין מברכין על בשמים של מתים הנתונים למעלה מהמטה שאינם אלא להעביר סרחונו של מת אבל (ח) נתונים למטה מברכין שאני אומר (ט) לכבוד החיים הם עשויים ויכן אין מברכין (י) * על בשמים * של בה"כ ולא על שמן (יא) העשוי להעביר את הזוהמא: ג (יב) מוגמר שמגמרין בו את הכלים (יג) אין מברכין עליו (יד) לפי שלא נעשה להריח בעצמו של מוגמר אלא כדי ליתן ריח בכלים ויכן (ד) המריח בכלים שהם מוגמרים אינו מברך לפי שאין עיקר (טו) * אלא ריח בלא עיקר: ד ה' בשמים (טז) (ה) [א] של ערוה כגון ט' קופה של בשמים (יז) תלוי (י) [ב] בצוארה או אוזות

ג שם נמשכה י"ח
ד ירושלמי שם
ה שם בגלי י"ג
ו מהא דטבריא
ז ויפורי
ח רמב"ם ספ"ט
ט רמב"ם ח' שם
י הדר"ח

שערי תשובה

יצרך. ואם כשחזור מריח בשמים אחרים נריך לתזור ולנרך מ"א: (ד) המריח בכלים. וקצת צ"ב שאין להם בשמים להבדלה רק הכלים שדוכים צו הבשמים יש לו ריח ומברכין עליו הם עשויים צרכה לנעלה ט"ז ע"ש: (ה) של ערוה. דוקא של ערוה אצל של פנויה מברכין ע"ש: (ו) צוארה. ה"ה אם הסירה משם ומונה אסור ט"ז ע"ש. ובשכנה"ג כתב דאפילו הבשמים הם על האשה כל שלא הגיע עצמו אל האשה והבשמים נתנו ריח מברך על הריח ע"ש:

משנה ברורה

אחרים ג"כ (יג) א"ש לנרך: ב (ח) נתונים למטה. היינו (יד) לפני מנתנו: (ט) לכבוד החיים. כדי שיריחו ויהנו: (י) על בשמים של בה"כ. שמוליך אקטניס לביה"כ להעביר הריח רע (טו) אם הולך אדם ומריח מרחוק ריח בשמים אלו א"ש לנרך כיון דנעלים לא עשאוהו אלא להעביר הר"ר (טז) ואפילו צמחיון להריח נמי אין מברך: (יא) העשוי להעביר וכו'. כגון אדם (יז) שגופו מויע הרבה ונריך לנרך גופו בשמני בשמים להעביר וזהו שריחה רע (יח) וכן כשאוכל וידי מזהמות מחמת שנגע צדיו צאוכלין וסך ידיו בשמן נמי אינו מברך דגם צוה עיקרו להעביר הזוהמא (יט) ולא להריח (כ) ואין נ"מ בין שמן סתם לשמן אפרסמון דחשיבא (כא) וכל ענין אין מברך עליהם שום צרכה כיון שלא צאו אלא לסקל הזוהמא: ג (יב) מוגמר. ששורפין בשמים ומעבירין כלים או צגדים ע"ג עשן הבשמים ונקלט הריח בכלים או בצגדים: (יג) אין מברכין עליו. בין המגמר עצמו (כב) בין אדם אחר שהולך ומריח: (יד) לפי שלא נעשה וכו'. מיהו אם מתכוין לגמור כליו וגם להריח (כג) נריך לנרך עליו דהא עומד

[א] * של ערוה. ענה"ט ועיין בא"ר שיש לאסור אפי' בפנויה וכ"כ מה"צ בשם מור וקציעה ע"ש ועיין בר"י אפילו של אשמו נדה אסור אף שהמורה נעשה כששמים מ"מ יש להתרחק בו וקימן לדבר סוגיה בשו"ע לנרך סייג גם בשו"ע: * [ב] צוארה. ענה"ט וצב"ר כתב להתמיר כה"ט ועיין בר"י הדדשות סימן מ"ד שמוחר להריח בפרי אילנות של ערלה אפי"י שיש בהם עיקר פרי אצל אסור להריח בפרי אם גדול קצת ובמ"צ צ"ב שיש זרע יעקב דפירות הקדש או קונס מותר להריח ולא יצרך ועיין ש"ך ופ"ר"ח י"ד סימן ק"ח וע"ש בשם זרע יעקב ורד

ביאור הלכה

להריח: * על בשמים וכו'. עיין במ"צ נמש"כ אם הולך אדם וכו'. ועיין במ"ג שמתפק אולי הדבר דומה לר"י שאין לו עיקר כשמריח מרחוק וגם אולי מועיל הפסק מחילה לע"ד א"א לומר כן והאיה מהא דאמרינן המהלך מחוץ לנרך והריח ריח אס רוב ישראל מברך עי"ש אולי אלא אחד היה בשמיו צבית ודלמו היה"ה פמוחה וגם אין מחלק צמחא בין אס עומד סמוך לנרך או רחוק: * של בה"כ. עיין במ"צ דאפילו מתכוין להריח אינו מברך ועיין במ"ג שמג"ד דאפילו נטולו כדי להריח נמי לא יוכל לנרך ועיין בשה"ש שהצאנו ראייה לזה ונמתיק הסברא בענין זה והוא דלע"כ דג"צ אחריו נמי לאו לריח קאי ואפי"ה אס מריח מברך כדאיתא בר"ט"ו ס"ג התם כיון דנטולו להריח הרי קאי שפיר לריח [אלא דכ"ו דאינו נטולו לריח מסתמא רוב תשמישו לאכילה כדמוכח בתורה ועל ההדס ובחידושי הרשב"א שם] משא"כ הכא דלע"פ שנטולו להריח ומריח אפי"כ אינו עומד גם כעת לריח אלא להעביר הסרחון: * אלא ריח בלא עיקר. נ"ל דלפ"י גם צבית הנחשט אין מברכין אפי"כ הבשמים גליין ומריחין אצל אס בשמים מונחים בצלוחיות והם סמומות שאין הריח נוקטת מתן אלא שמריח צבית מחמת שפותחין אותם בכל שעה והריח נוקט ועולה ומגאל בהמשך היום הריח נמלא"ל ריח כגון זה אין לנרך דהא

גם לריח: (טו) אלא ריח בלא וכו'. ובע"ז (כד) שאין להם בשמים להריח צמחיון וטולין מדוכה שדכו זה בשמים ונקלט זה ריח ומריחין ומברכין צרכתו לנעלה הוא וכמ"כ כאן שהיא ריח שאין לו עיקר: ד (טז) של ערוה. פי' של אשה שהיא ערוה עליו אצל צפנויה אפשר דמותר [מ"א] אצל כמה אחרונים מתמירין (כה) דאפילו צפנויה אסור דעי"י יצא לידי הרהור וכ"ו אפילו כשאיה נדה. ובתולות שלנו שסתמן צחוקת נדות הם שאינן נטולות לנדותן (כו) אסור לכו"ע דבכלל ג"ירות הן. וכתב בשע"ת בשם הברכ"י דאפילו צבשמים של אשמו נדה אסור להריח: (יז) תלוי בצוארה. (כז) יש מאחרונים שכתבו דל"ד צבשמו חלוי צוארה אלא רגילות

שער הציון

(יג) ולא דמי להא דסימן קע"ח דבדברים שאין טעונים צרכה אחרונה אס רק שיהי מקומו נריך לנרך ואפילו היה דעמו לחזור שאני התם דמוסר מעשה [כלומר שרין מחדש לעשות מעשה דהיינו לאכול ולשחות] משא"כ הכא דאינו מחוסר מעשה שתיכף כשנכנס הריח צא מעצמו ולהי רק אס לא סילק דעמו דהיינו דעמו לחזור כגי [מ"א]: (יד) וכן הוא לשון הירושלמי עי"ש וכל שהבשמים צמטה צדאי נעשה להעביר הסרחון עיין גירסת הרוקח: (טו) דנעלים גופייהו צדאי אינם יכולים לנרך שם דהמקום מטונף ועיין בזה"ל. ואפילו הנעלים נעם שמכיים הבשמים צבית להוליכס לביה"כ ג"כ א"ש לנרך דהא אינם עשויים לריח וכן משמע מרש"י [פמ"ג]: (טז) כ"כ צה"ח בשיטה מקובצת פ' א"ד וכ"כ מ"א הגר"א. ועיין בפמ"ג שמג"ד צבזה אפילו נטול אחד אס כדי להריח צו נמי אינו מברך וצ"ג אג"כ סתמא לא לריח קאי ואפי"ה אס נטולו כדי להריח מברך משוה דבזה נעשה לנחלה בפירוש להעביר הסרחון ולא להריח גרע טפי ומ"מ לא צריח ליה כ"כ ד"ז ע"ש ועיין לקמן בסימן רל"ז ס"ו ור"ז ס"ב ומשמע דאינו מברך: (יז) צ"ח לפי הרמב"ם: (יח) רש"י והמפרשים: (יט) ואם מתכוין להעביר הזוהמא וגם להריח מסתמא הפמ"ג ע"ש: (כ) מ"א לדעת המוספות צ"י כ"מ וכן משמע מסתימת כל הפוסקים ודלא כרש"י וכ"כ באשכול צה"ח: (כא) היינו אפילו מתכוין להריח וכו"ל: (כב) כדמוכח בש"ס: (כג) כן מג"ד בא"ר ומגן צבירים ונ"ל דאפילו להדמשק אליעזר שמפרש לדעת הגר"א דצביון לאכול וגם להריח דאינו נריך לנרך היינו דוקא שם שאינו עומד בעיקרו לריח משא"כ הכא דעומד בעיקרו לריח: (כד) ואפילו לדעת הטור ורי"א דמברכין ע"ג כלים מוגמרים היינו צממרום לכתלה כדי שיתנו ריח וכמוצאר צרי"א וטור ולא כאן שנקלט מחליו צלי כונה [ט"ו] והפמ"ג מפסקת צוה עי"ש ודעתו דאס אין לו בשמים אחרים יקחם צמו"ש להשיב הנפש ולא יצרך עליהן: (כה) א"ר ומו"ק וש"א: (כו) כ"כ הפמ"ג דנגדה נמי איכא לאו דלא תקרבו לגלות ערוה: (כז) ט"ז וחי"א ושע"ת בשם צב"י וכפי הנראה דמה הט"ז ד"ו להסתכלות צבנדי צענוים של אשה כשמכירה שאסור אפילו תלוים על הכותל כדמוצאר באה"ע סימן כ"א שמה יצא להרהר צה ומיירי הט"ז נקופה של בשמים המיוחדת לנשים [נה"ש]. ואפשר דאפילו להגהת מהר"ל בשם שכנה"ג דלא ס"ל כה"ט"ו הוא דוקא צביו מתכוין להריח [דלרידהו] ס"ל דנעלמא אפילו אינו מתכוין להריח נריך לנרך כל שנהנה מהריח] אצל כשמכין להריח אפילו לדידהו אסור דיוצא לידי הרהור. ועיין במאמ"ר שהרצה להשיג על השכנה"ג וצוחר ששכנה"ג עצמו כתב בסימן שלי"ו דלנעם הרשב"א שכתב לפי שהם עשויין

הגהות ותקוניים: א) נראה שצ"ל לא היתה: ב) נתמלא: ג) מ"א: ד) לריח רע:

[י] * [ה] *

הלכות ברכת הבשמים סימן ריז ריח

קלג באר הגולה

בירה או בפייה אין מברכים עליהם לפי שאסור להריח בהם שמא יבא ליד הרגל נשיקה או קירוב בשם: ה' בשמים (יח) של עבודת כוכבים אין מברכין עליהם (יט) לפי שאסור להריח בהם: ו (כ) מסיבה של עובדי כוכבים אין מברכים על בשמים שלהם (כא) דסתם מסיבתן לעבודת כוכבים: ז' היה הולך חוץ לכרך והריח ריח טוב (כב) אם רוב העיר עובדי כוכבים אינו מברך (כג) * ואם רוב ישראל (ז) (כד) מברך: ח (כה) * נתערב ריח שמברכין עליו בריח שאין מברכין עליו הולכים אחר הרוב:

ריח ברכות הנעשים על הנסים. ובו ט' סעיפים:

א * הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל (א) * כגון מעברות (ב) הים (ג) ומעברות הירדן * ב

באר היטב

(ז) מצרך. היינו על מה שיריח עוד דעל מה שהריח כבר אין לצרך. ואם לא נתכוין להריח א"ל לצרך כמ"ש בס"ק א':

משנה ברורה

הוא ריח שאין לו עיקר וכמו הכא גבי ריח שנקלט בגלים. וגדולה מזו כתב הרא"ה שהלכות שגם גבי מוגמר גופיה אם המוגמר כלה בשם שוב אין מברכין ואע"ג שכתבנו לעיל להלוק עליו היינו דוקא גבי מוגמר שגחלה הבשמים קיים עכ"פ אבל בנידון דידן שהלכותיה סתומות ואין שום ריח נא מהן אלא שנקלט ממחלה באור ריח בעלמא מסתברא שאין לצרך ע"ז: * ואם רוב. עיין במ"ז שכתבתי דאפילו מחלה על מחלה נמי מצדן כן הסכים זמנן גבורים וכדעת הרוקח שלא מצינו מי שחלוק עליו. ולענין דקשה כיון דהוא מחלה על מחלה הו"ל ספיקא דאורייתא דריח של ע"ג הוא מלא ידבק בדרך מאומה מן החרס וכומו שכתבו בפירושו המשניות להרמב"ם [ולחומרא דיינין ליה וא"כ כיון שאסור להריח מספיקא איך אפשר לצרך עליו אם לא דימא דכל עיקרו של ריח אינו אלא מדרבנן ועיין בפמ"ג וז"ע: * נתערב ריח. הוא לשון הרמב"ם וכתב בעל שמו"ן רוקח דלא קאי אלא על שמן ובשמים של מים ושל ביה"כ וכדומה שאינם לריח וע"ז כתב אש נחערב ריח של אלו בריח טוב אזלין בחר רובא אבל לא קאי אמאי דסליק דבינא דרוב ע"ג ורוב ישראל דבזה טעמא אפילו נתערב מיעוט ריח של ע"ג א"כ אין לצרך דע"ג לא בטיל ברובא ע"ז ולא תקשה עליו מהא דרוב ישראל מברכין אע"ג דאיכא מיעוט ע"ג דשאינהם הם דכיון דרוב ישראל אזלין בחר רובא ומלין שמהם נא הריח לגמרי ומע"ג כלל לא שלא עשאו כלל מוגמר משא"כ כשעשאו כולם ונתערבו

רגילות נקט דבשמים שהיא רגילה לשאת בצוארה אפילו הם מוגמרים כעת על השלמן ג"כ אין לצרך עליהם דע"ז יבוא ליד הרחור אם מכירה וידעה: ה' (יח) של עכו"ם. היינו שהוקטרו לעבודת גלולים ועיין בח"א צלל ס"א אות י"ד מה שכתב זה: (יט) לפי שאסור וכו'. ואליסור אין מברכין: ו (כ) מסיבה. כשמסובין לאכול ולשתות: (כא) דסתם מסיבתן לעכו"ם. ודוקא במסיבה (כח) אבל שלל במסיבה מותר לצרך אבשמים של עובד גלולים: ז' (כב) אם רוב וכו'. דחלין הריח בחר רוב וצדאי של עובדי גלולים הם שעשאו במסיבה ולפיכך מריח מרחוק [מ"א]: (כג) ואם רוב ישראל וכו'. וה"ה מחלה על מחלה ישראל וכומו שכתבתי לקמן בסיומן רצ"ח לענין אור של הדלה ועיין צה"ל: (כד) מברך. כבר כתבנו בראש סימן ד"א דוקא היכי שמתכוין להריח ובלא"ה אין צריך לצרך אבל רוב הפוסקים חולקין ע"ז וס"ל דמברך בכל ענין כיון שעכ"פ נהנה מהריח שעולה: ח (כה) נתערב ריח וכו'. עיין צה"ל: א (א) כגון מעברות הים. מקום שעברו ישראל צים ביבשה: (ב) ומעברות הירדן. מקום שעברו ישראל בדרך צמרצה

ס"ל דלא שייך בזה בחר רובא דע"ג לא בטל כן נראה דעמו ומדברי הגר"א נראה שני ליה להגר"א ואינו מחלק בין ס"ל לס"מ וכו"ל עוד דדברי הרמב"ם נובעים ממימרא דר' יוסי ע"ש בגמרא דקאמר דרובא לאו לריחא עבד ומפרש הרמב"ם אע"ג דנתערבו הריחות צהדי אלא דהגר"א ס"ל דמרישא דברייתא נמי וכול דלייק דינא דהרמב"ם ועיין במה"ש מה שכתב בשם חמד משה וסיים על דבריו וז"ע וצאת המעיין בסיומן רע"ז גבי נתערב ע"ז בשמים בעשבי בשמים כתבו הפוסקים דמברך מיני בשמים עיין בכלבו בשם הראב"ד ובא"ר ולא כתבו כלל לראות הרוב מאיזה מין וע"כ כעל חמד משה דלא משגיחין כלל בזה דע"פ מריח גם ממיעוט: * כגון מעברות. וכתב בספר כפתור ופרח פ"ו וז"ל מעברות וכו' נראה בפירושו שאין המצרך מברך עד שיראה בפירוט מקום הנס כמו שהרואה יס סוף לא יצרך אם לא ראה מקום שעברו בו וכן הרואה הירדן עד שיראה מקום שעברו והכחז אומר והעם עברו נגד יריחו וכן נחל ארטון. ומיהו בכל מקום שיראה חלק מן הים או מן הירדן ראו לו להזכיר חסדי ה' והשגחתו עלינו ויודה וישבח כפי כמו נר"ל שכן בעלמא בלי שם ומלכות] וכן העיין ברואותו מקום שהאל יתברך עשה פלא או נס לקצת נביאים כמו ברואותו צהר הכרמל מקום שעשה אליהו ורואותו בשום מקום עלית אלישע וכו"ו ואין ספק כי עיין אליהו היה פלא וכן ע"ז אלוהו אצל של אלישע היה פלא לכן השוגמית לחפלת הנביא עכ"ל הנה בעיקר דבריו שצריך לראות דוקא מקום הנס בחוד משמע כן גם משאר פוסקים וכ"כ רש"י דב"ה מעברות ואף שמשלשון הרמב"ם שכתב הרואה מקום שנעשו נסים וכו' כגון יס סוף משמע לכאורה דבראית יס סוף לחודיה מברך אעפ"כ אינו מוכרח כ"כ מדמסיים או מעברות הירדן ולא כתב או הירדן וע"כ דלאו דוקא ודין השני בראית הר הכרמל נראה דכונן כפתור ופרח הוא לשבח שכן בעלמא ואלכיל"י קאי שכתב גם ברואה שאר הירדן ג"כ צריך לשבח וע"ז מסיים וכן ברואה הר הכרמל להצרכה לא נתקנה על פלאי הבורא דא"כ היה לנו לצרך ברואתו הר סיני מקום שיתנה בו התורה וע"כ דנתקן רק האללל אדם מן המיתה בדרך גם ואזן שישב עליו משה היה או ג"כ ההללה בדרך גם ע"י חפלתו של משה וכמו שכתב ה' נסי וא"כ גבי אליהו אף שהיה גם ופלא אעפ"כ מעשה הר הכרמל לא נעשה כדי שיגלל אליהו מן המיתה שהרי אליהו היה נחבא ואח"כ הלך אליו בשלימות הש"י שאמר לו לך הראה אל אחאב ואמנה מעור ע"פ האדמה ועיין עשיית הפלא צהר הכרמל היה כדי לחזק אמונה ישראל צה' אלא ע"כ כונן בו"פ הוא רק לענין שכן בעלמא וכמו מה שסיים ורואותו בשום וכו' שהוא ודאי לשבח בעלמא כמו שזכרתי אח"כ וכמו שמוכח מסוף דבריו בעצמו ולפ"ז מה שסיים שהרי המלך היה רודפו הוא רק לענין להגדיל השבח על הטובה שעשה

שער הציון

לעברה להטיל ארס של יצה"ר אסור אפילו צהריה ממילא ע"ש ואיך כתב כאן לצרך ע"ז ע"ש צמח"מ: (כח) מ"א במסקנא וכן הסכים במ"ג ע"ש. עיין בירושלמי שם דאיתי ברייתא דמברכין אבשמים של עובד גלולים וקאמר פתר לה בעמעין [כז"ל] לפני חתונו עכ"ל כלומר במגמר בשמים לפני בית מסתור דבדאי לשם מסחר בעלמא עשה ולא בשביל כבוד העבודת גלולים ע"ש:

גהות ותיקונים: א) מעשה רוקח בפ"ט מה"ב ה"ט: ב) ואדלעיל: ג) בשם הרמב"ם: